

СЕКЦІЯ 6. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 004.77:374.7.091:37.011.3 – 051:37.016.3
DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-87-35

**ВЕБІНАРИ В САМООСВІТІ ТА РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ
СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧОЇ ГАЛУЗІ**

Маринченко Г.М., к. і. н.,
старший викладач кафедри історії
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
anya.marinchenko@gmail.com

Розкрито зміст вебінару як засобу інформаційно-комунікативної технології в освітній діяльності. З'ясовано переваги використання саме вебінарів як елемента дистанційного мережевого навчання. Проаналізовано українські освітні проекти, які проводять навчальні вебінари для вчителів.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, дистанційна освіта, вебінар, вчитель, інтернет-ресурси.

Раскрыто содержание вебинара как средства информационно-коммуникативной технологии в образовательной деятельности. Выявлены преимущества использования именно вебинаров как элемента дистанционного сетевого обучения. Проанализированы украинские образовательные проекты, которые проводят вебинары для учителей.

Ключевые слова: информационно-коммуникативные технологии, дистанционное образование, вебинар, учитель, интернет-ресурсы.

**Marynchenko H.M. WEBINARS IN SELF-EDUCATION AND THE DEVELOPMENT
OF INFORMATION COMPETENCE OF SOCIAL SCIENCE INDUSTRY TEACHERS**

Modern society is an informational society. To navigate in the information space, to identify correctly and use information, certain skills are necessary.

The formula of the New Ukrainian School defines: “The end-to-end application of information and communication technologies in the educational process and the management of educational institutions and the education system should be a tool to ensure the success of the new Ukrainian school. The introduction of ICT in education should move from one-time projects to a systematic process that covers all activities. ICT will significantly expand the capabilities of the teacher, optimize management processes, thus shaping technological competence of the student” (NUS Concept, 2017).

This study reveals the content of the webinar as a means of information and communication technology in educational activities. The works of scientists who considered the webinar as an element of distance learning or means of information and communication technology are analyzed.

The benefits of using webinars as an element of distance network learning have been clarified (Availability of time and place – webinars take place at a convenient evening, so you can participate in the evening after work; Actual information and exchange of experience – an opportunity to get subject knowledge from true professionals; participate in webinars is absolutely free. Feedback – the webinar allows you to address your questions to the lecturer both in writing and orally).

The analysis of Ukrainian educational projects that conduct webinars for teachers of webinars “Osнова”, “NaUrok”, “Prosvita”, “Vseosvita” is presented.

Key words: information and communication technologies, distance education, webinar, teacher, Internet resources.

Сучасне суспільство – суспільство інформаційне. Щоб орієнтуватися в інформаційному просторі, правильно визначати та використовувати інформацію, необхідні певні навички.

Формула Нової української школи визначає: «Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом

забезпечення успіху нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проектів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності» [3].

Сучасний вчитель має бути в курсі освітніх трендів, вільно володіти сучасними

освітніми технологіями та засобами навчання. Однак усі ми знаємо, що вільного часу у вчителя дуже мало. Прив'язка до робочого місця, документація, яку ніхто не скасовував, обмежують час, відведений учителем для самоосвіти.

На допомогу вчителю, який прагне бути в курсі новинок в освітній галузі, приходять сучасні інформаційно-комунікативні технології (далі – ІКТ). Одним із сучасних засобів ІКТ є вебіари. Вебінар – це форма дистанційного навчання, різновид веб-конференцій, за якої взаємодія між викладачем і учасниками відбувається за допомогою web-технологій у режимі реального часу; взяти участь у вебінарі мають можливість до декількох сотень слухачів одночасно [9, с. 71].

Науковці звернули увагу на вебіари як педагогічну технологію на початку XXI ст. Тут варто назвати таких авторів, як: Н. Бистрова [2], М. Огородова, А. Уханов, Н. Парадеев [8], Є. Шишкіна [12], Г. Милованова, Н. Куляшова [5], Е. Лаврушина, С. Погорельская, О. Болдина [4], Н. Соломіна [10].

Серед вітчизняних науковців, що зверталися до науково-теоретичних основ та методичних особливостей застосування вебінарів, можна назвати Н. Морзе, О. Ігнатенко [6], І. Брунець [1], М. Морозова, А. Герасимова, М. Курдюмова [7]. Різні аспекти використання середовищ проведення вебінарів у навчанні висвітлюються в роботах закордонних авторів (Д. Кеган, Є. Швенке, Х. Фрітч, Р. Гріфін та ін.) [11].

Однак у контексті підготовки та перепідготовки вчителів вебіари ще ніхто не досліджував.

Саме тому мету дослідження визначено так: проаналізувати вебіари як форму дистанційного (мережевого) навчання вчителів, їх місце і роль у самоосвіті та розвитку інформаційної компетентності вчителя суспільствознавчої галузі.

Сучасна мережа Інтернет містить безліч освітніх ресурсів: електронні бібліотеки, відкриті університети, сайти для вивчення окремих дисциплін, електронні підручники, інтерактивні тексти та вікторини, персональні сайти освітян, які використовують сучасні аудіовізуальні технології. Найбільш популярними останнім часом стають засоби інтерактивної взаємодії учасників в режимі реального часу, вебіари [8].

Назву «вебінар» утворено від слів *web* та *seminar*. *Web* – загальноприйняте позначення приналежності до комп'ютерної мережі. Семінар – інтерактивне навчальне заняття, під час якого слухачі виступають з доповідями, ставлять запитання, беруть участь в обговоренні, дискутують. Виходя-

чи із цього, вебінар означає «семінар, що проходить у комп'ютерній мережі».

Торговий знак «Webinar» зареєстровано в 1998 р. Еріком Р. Корбом, засновником ІТ-компанії у Сполучених Штатах Америки. Однак на даний момент його власником є компанія InterCall.

Вебінар як особлива форма навчання з'явився наприкінці 1990-х рр., коли в мережі Інтернет стали масово використовуватися надійні системи конференц-зв'язку. Мережевий характер навчання, що дозволяє вести заняття дистанційно, – це головний плюс вебінару, порівняно із традиційним семінаром, що передбачає фізичну присутність усіх його учасників в одній аудиторії.

Водночас таке заняття максимально наближене до безпосередньої взаємодії, оскільки дозволяє викладачеві вести зі слухачами курсу діалог у режимі реального часу. У сукупності це забезпечує порівняно невисоку собівартість організації занять-вебінарів за наявності необхідних технічних умов і зростання популярності вебінарів як ефективної форми додаткової освіти.

Визначаючи місце вебінару в системі форм дистанційного навчання, його нерідко називають різновидом веб-конференцій, веб-презентацій чи інших форм дистанційного спілкування в режимі онлайн.

Популярними вебіари стають завдяки таким перевагам.

Доступність часу та місця. Вебіари відбуваються в зручній вечірній час, завдяки чому можна брати участь у них увечері, після роботи. Навчатися ви можете звідки завгодно – вдома або перебуваючи на робочому місці, у кафе або парку. Крім того, кожний учасник може записати або скачати із сервера дистанційного навчання запис вебінару, з яким можна ознайомитися індивідуальним порядком.

Актуальна інформація та обмін досвідом. Можливість здобути предметні знання від справжніх професіоналів своєї справи. А також, за допомогою онлайн-чата, ділитися своїм досвідом, обговорювати актуальні ідеї чи отримати відповіді на проблемні запитання, поради щодо вдосконалення своїх навичок.

Вартість. Участь у вебінарах абсолютно безкоштовна. Організатори беруть кошти лише за сертифікати для оплати роботи дизайнера та покриття витрат на оренду вебінарної платформи.

Зворотний зв'язок. Вебінар надає можливість адресувати свої запитання лекторові як у письмовій, так і в усній формі.

Якщо у вітчизняній науковій літературі вебіари як засоби педагогічної техно-

логії ще не достатньо представлена, то їх практичне застосування вітчизняними вчителями як засобу самоосвіти сумніву не викликає. Адже українські вчителі вже кілька років поспіль, завдяки освітнім проектам «Основа», «НаУрок», «Просвіта», «Всеосвіта» тощо, мають можливість дізнатися про теоретичні основи новітніх освітніх практик та технологій, а також ознайомитися з їх практичним використанням у режимі онлайн або в зручний для себе час.

Так, Видавнича група «Основа» організовує інтернет-марафони – декілька днів поспіль, 4 рази на рік (у березні, червні, серпні та жовтні), для тих, хто бажає здобути нові знання, послухати про нові технології для вчителів, поспілкуватися з колегами в чаті.

Видавнича група «Основа» започаткувала інтернет-марафон у 2013 р. Першими спікерами стали керівники проекту та редактори журналів. Зараз же на інтернет-марафон реєструється майже 10 000 осіб з усіх куточків України, програмне оснащення відповідає широким потребам, а до спікерів долучилися вже не тільки вітчизняні вчителі-новатори, але й закордонні лектори. За 6 років проведено 20 інтернет-марафонів. Загальна кількість вебінарів – 330, а кількість слухачів – 88 424 особи (<http://osnova.com.ua/marafon>).

Освітній проект «НаУрок» створено з метою об'єктивно висвітлювати сучасний освітній процес та вивести його на якісно новий рівень. Це стало можливим завдяки виконанню різнобічної та ґрунтовної роботи: написання інформативних статей, які стосуються шкільного та позашкільного життя; проведення тематичних вебінарів; запровадження різноманітних освітніх конкурсів; залучення кращих розробок зі шкільних дисциплін від учителів з усієї України. Всього організовано та проведено на платформі «НаУрок» (за 2018 р.) приблизно 60 вебінарів загальної тематики для всіх педагогів та вузькопрофільної спеціалізації.

Крім того, організовано та проведено три інтернет-конференції «Сучасні освітні тенденції: медіаграмотність та критичне мислення» (2018 р.), «Сучасні освітні тенденції: STEM, STEAM та учнівські проекти» (2018 р.), «Сучасні освітні тенденції: технології та інструменти розвитку креативного мислення» (2019 р.) (<https://naurok.com.ua>).

Освітній проект «Просвіта» має на меті полегшити підвищення кваліфікації для освітян. Ми щиро переконані в тому, що саме освіта є рушієм для змін суспільства загалом. Організовано та проведено більше 10 вебінарів вузькопрофільної спеціалізації

(здебільшого спрямовані на роз'яснення основ впровадження інклюзивного навчання). Однак варто виділити вебінари загальної тематики корисного змісту для всіх вчителів: «Майбутнє освітніх технологій: чи готуємо ми дітей до життя в 2030?» (Г. Дудіч), «Складові успішного професійного розвитку сучасного вчителя» (І. Братищенко), а також «Віртуальний простір для розвитку професійної компетентності педагогів» (В. Ракута), «Використання Google-форм в освітньому процесі» (О. Бутчак) (<http://prosvita.tilda.ws>).

«Всеосвіта» – це молодий та потужний освітній IT-проект. За структурою схожий на проект «НаУрок». За час існування організовано та проведено 24 вебінари та 12 відеолекцій. Перші вебінари спрямовані на психологічну підготовку вчителів та учнів до навчального процесу, ключові моменти запровадження нової української школи. Останнім часом у тематиці проведення вебінарів спостерігається предметна спеціалізація (історія, географія, музичне мистецтво тощо) (<https://vseosvita.ua>).

Записи вебінарів доступні на каналі відповідної освітньої платформи на YouTube. Участь у вебінарах безкоштовна. Це загальний спільний позитив усіх вищеназаних освітніх платформ.

Однак варто виділити окремі родинки кожної з них. Так, інтернет-марафон від Видавничої групи «Основа» дає короткий огляд найгарячіших новинок в освітній галузі, тривалість відео – по 30 хвилин, різнопланова тематика корисна як для всіх педагогів, так і вузько предметної спрямованості.

Доступність до повного переліку тематики вебінарів, які відбулися чи ще тільки плануються, надає платформа «НаУрок». Крім того, варто зазначити наявність такої функції, як побудова окремого списку «Учасник вебінарів» (висвітлюється одразу тематика та дата проведення вебінарів, на які ви були зареєстровані, а також з яких отримано сертифікати). Також до кожного з вебінарів пропонується матеріал виступу спікера у форматі презентації.

«Всеосвіта», на жаль, подає лише перелік проведених вебінарів, окремо не сортує ті, в яких ви брали участь. Однак, крім презентації демонстрованого спікером матеріалу, надається і текстова версія його виступу. Ще одним позитивним моментом участі у вебінарах на платформі «Всеосвіта» є проходження тестування з теми вебінару для оцінки та закріплення отриманих під час вебінару знань.

Як бачимо, українські вчителі мають можливість отримувати актуальну інформа-

цію в зручний для них час. А деякі матеріали одразу використовувати на практиці. Адже під час вебінарів спікери (лектори) використовують такі засоби навчання, як: презентація, електронна дошка, відео- й аудіоматеріали, онлайн-спілкування зі слухачами (опитування та голосування, текстовий, голосовий чи відеочат).

Чому вебінари необхідні в процесі самосвіти та розвитку інформаційної компетентності вчителя суспільствознавчої галузі? Тому що участь у вебінарах, крім отримання актуальної інформації, дає можливість вдосконалювати навички мовлення та подачі інформації; роботи на платформі вебінару; пізнавальних навичок для самостійного, більш поглибленого вивчення матеріалів, зокрема завдяки ІКТ; розвиток здібностей логічно мислити під час доведення власної думки, із залученням наукових знань, удосконалення вміння правильно підбирати фактологічний та наочний матеріал для презентації викладу навчального матеріалу.

Крім того, можливість отримати відповідь на запитання щодо доцільності використання деяких методів, прийомів не тільки від лектора, а й від усіх учасників вебінару. Адже, на нашу думку, найбільш корисним є спілкування з колегами з усієї України в чаті, коли даються поради, корисні посилання на матеріали тощо. Це покращує навички спілкування та передачі інформації.

Отже, вебінар – це інтерактивне мережеве навчальне заняття, що проводиться викладачем дистанційно з використанням різноманітних програмних засобів та мережевих ресурсів, що забезпечують високу інформаційну насиченість і активність слухачів (учасники заняття) у режимі реального часу. Вебінари відбуваються в зручний вечірній час, завдяки чому можна брати в них участь увечері, після роботи. Навчатися ви можете звідки завгодно – вдома, у кафе або парку, індивідуально або разом із колегами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брунець І. Основні критерії вибору мультимедійних колаборативних середовищ з напівжорсткою організацією. Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Комп'ютерні науки та інформаційні технології. Львів : Львівська політехніка, 2010. № 663. С. 150–157.
2. Быстрова Н. Философия и история образования. *Хроники объединенного фонда электронных ресурсов «Наука и образование»*. 2014. № 7 (62). С. 68.
3. Концепція Нової Української школи. URL: <http://nus.org.ua> (дата звернення: 31.01.2019)

4. Лаврушина Е., Погорельская С., Болдина О. Вебинар-эффективная форма повышения квалификации. *Гуманитарное образование в экономическом вузе* : материалы IV Международной научно-практической заочной интернет-конференции. 2016. С. 351–354.

5. Милованова Г., Куляшова Н. Вебинар как инновационная форма дистанционного обучения. *Sworld* : сборник научных трудов. Вып. 1. Т. 14. Одесса : Куприенко, 2014. С. 3–7.

6. Морзе Н., Ігнатенко О. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання. *Інформаційні технології в освіті*. Херсон : ХДУ, 2010. Вип. 5. С. 31–39.

7. Морозов М., Герасимов А., Курдюмова М. Системы совместной учебной деятельности на основе компьютерных сетей. *ОТО*. 2009. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistemy-sovmestnoy-uchebnoy-deyatelnosti-na-osnove-kompyuternyh-setey> (дата обращения: 31.01.2019).

8. Огородова М. и др. Вебинар как форма сетевого взаимодействия. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. 2015. № 12–7. С. 1322–1324. URL: <https://applied-research.ru/article/view?id=8144> (дата обращения: 31.01.2019).

9. Свяцкий В., Скрипник О. Вебінар як складова дистанційної освіти. *Дни vědy – 2015 : materiály XI mezinárodní vědecko-praktická konference, 27 března – 5 dubna 2015 roku, Praha, Česká republika*. Praha : Publishing House “Education and science” s.r.o., 2015. Díl. 18 : Matematika. Fyzika. Moderní informační technologie. S. 71–74.

10. Соломина Н. Вебинар как современная коммуникативная технология. *ОМТУ*. 2014. № 5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vebinar-kak-sovremennaya-kommunikativnaya-tehnologiya> (дата обращения: 01.02.2019).

11. Царенко В. Вебінар як технологія навчального співробітництва учнів і вчителів середніх шкіл. *Інформаційні технології в освіті*. URL: http://ite.kspu.edu/webfm_send/208 (дата звернення: 01.02.2019).

12. Шишикина Е. Вебинар как интерактивная педагогическая технология. *Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки*. 2015. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vebinar-kak-interaktivnaya-pedagogicheskaya-tehnologiya> (дата обращения: 03.02.2019).

REFERENCES:

1. Brunets I. (2010) Osnovni kryterii vyboru multymediynkh kolaboratyvnykh seredovyshch z napivzhorstkoiu orhanizatsiiei [The main criteria for choosing multimedia collaborative environments with a semi-rigid organization]. *Visnyk natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»: Kompiuterni nauky ta informatsiini tekhnologii* [Bulletin of Lviv Polytechnic National University: Computer Science and Information Technologies]. Lviv : Lvivska politekhnikha, № 663. S. 150–157. [in Ukrainian]
2. Bystrova N. (2014) Filosofija i istorija obrazovanija [Philosophy and history of education]. *Hroniki obedinenogo fonda jelektronnyh resursov «Nauka i obrazovanie»* [Chronicles of the joint fund of electronic resources “Science and Education”]. № 7 (62). S. 68. [in Russian]

3. Kontsepsiia Novoi Ukrainiskoi shkoly [Concept of the New Ukrainian School]. URL: <http://nus.org.ua> (related to: 31.01.2019). [in Ukrainian]
4. Lavrushina E., Pogorelskaja S., Boldina O. (2016) Vebinar-jeffektivnaja forma povyshenija kvalifikacii [Webinar – an effective form of advanced training]. *Gumanitarnoe obrazovanie v jekonomicheskom vuze* [Humanitarian education in the economic university] : materialy IV Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoj zaochnoj internet-konferencii. S. 351–354 [in Russian]
5. Milovanova G., Kuljashova N. (2014) Vebinar kak innovacionnaja forma distancionnogo obuchenija [Webinar as an innovative form of distance learning]. *Sworld* : sbornik nauchnyh trudov. Vyp.1. T. 14. Odessa : Kuprienko, S. 3–7. [in Russian]
6. Morze N., Ihnatenko O. (2010) Metodychni osoblyvosti vebinariv, yak innovatsiinoi tekhnologii navchannia [Methodical features of webinars as innovative educational technology]. *Informatsiini tekhnologii v osviti* [Information Technology in Education]. Kherson : KhDU, Vyp. 5. S. 31–39. [in Ukrainian]
7. Morozov M., Gerasimov A., Kurdjumova M. (2009) Sistemy sovместnoj uchebnoj dejatel'nosti na osnove komp'juternyh setej [Computer-supported collaborative learning systems]. *OTO*. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistemy-sovместnoy-uchebnoy-deyatelnosti-na-osnove-kompyuternyh-setej> (data obrashhenija: 31.01.2019). [in Russian]
8. Ogorodova M. i dr. (2015) Vebinar kak forma setevogo vzaimodejstvija [Webinar as a form of networking]. *Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamentalnyh issledovanij* [International Journal of Applied and Fundamental Research]. № 12–7. S. 1322–1324. URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=8144> (data obrashhenija: 31.01.2019). [in Russian]
9. Sviatskyi V., Skrypnyk O. (2015) Vebinar yak skladova dystantsiinoi osvity [Webinar as a component of distance learning]. *Dny vědy – 2015* : materiály XI mezinárodní vědecko-praktická konference, 27 března – 5 dubna 2015 roku, Praha, Česká republika. Praha : Publishing House “Education and science” s.r.o. Dil. 18 : Matematika. Fyzika. Moderní informační technologie. S. 71–74. [in Ukrainian]
10. Solomina N. (2014) Vebinar kak sovremennaja kommunikativnaja tehnologija [Webinar as a modern communication technology]. *OmGTU*. № 5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vebinar-kak-sovremennaja-kommunikativnaya-tehnologiya> (data obrashhenija: 01.02.2019). [in Russian]
11. Tsarenko V. (2011) Vebinar yak tekhnolohiia navchalnoho spivrobitnytstva uchniv i vchyteliv serednikh shkil [Webinar as a technology of educational cooperation between secondary schoolchildren and teachers]. *Informatsiini tekhnologii v osviti* [Information Technology in Education]. URL: http://ite.kspu.edu/webfm_send/208 (related to: 01.02.2019). [in Ukrainian]
12. Shishikina E. (2015) Vebinar kak interaktivnaja pedagogicheskaja tehnologija [Webinar as an interactive pedagogical technology]. *Gumanitarnye, social'no-jekonomicheskie i obshhestvennye nauki* [Humanities, Socio-Economic and Social Sciences]. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vebinar-kak-interaktivnaya-pedagogicheskaya-tehnologiya> (data obrashhenija: 03.02.2019). [in Russian]